

mange Herregaarde og kjende mindre til det Tryk, som kommer fra dem, og det har jo ogsaa viist sig, at vi ere slupne bedre gjennem Valgene. Havde vi haft en hel Del Herregaarde og Proprietærer, saaledes som de have her paa Sjælland og Fyen, saa havde vi vel ogsaa haft disse Uvrigheder i samme forførdelige Grad. Det ærede Medlem sagde, at det undrede ham, at der ikke var reist Protest fra disse Standsfællers Side imod, hvad der var foregaaet. Det kunde jo være — jeg vover en Forklaring, og skulde jeg tage feil, ville de Herrer af denne Klasse jo kunne modsigge mig —, at de gaa ud fra den Anskuelse, at, naar de have naaet det Maal, de ønskede, saa ville de ikke reise Indvendinger mod de Midler, som have været brugte. Det kan jo være, at de sige som saa: Vi ville et Maal, og saa er det tilladeligt at bruge de Midler, som tjene os bedst. De have jo det Middel i Hænde at kunne jage Smaafolk ud, naar de ikke ville lystre og stemme, som de ønske, og derfor have de ogsaa brugt det. Skulde jeg her anvende en urigtig Forklaring, saa ville de Herrer jo nok protestere. Men jeg vil da sige, at skulde det være Tilfældet, som jeg formoder, da vil jeg anvende en gammel og bekendt Skolemands Ord — det var for Næsten Kristusens Kold —, nemlig, at man skal ikke spænde Hælvedes Heste for Himmeriges Vogn. Det forekommer mig, at, hvis de Herrer tænke, som jeg har formodet, saa vilde det være at spænde Hælvedes Heste for Himmeriges Vogn.

N. Andersen: Jeg vil blot bemærke til det ærede Medlem, der sidst talte, at det er en Misforstaaelse af ham, naar han tror, at jeg har sagt, at det var ganske naturligt, at Valgerne gjorde sig deres Valgret saa fordelagtig som mulig. Det har jeg ikke sagt. Jeg har sagt, at, hvis det er flet, som det er paatalt, var det Skete kun det, at Valgerne havde gjort sig deres Valgret saa fordelagtig som mulig; men jeg har ikke sagt, at det er ganske naturligt eller rigtigt.

Ordføreren for 2den Afdeling (Berg): Jeg tillader mig først at sige et Par Ord til den ærede Ordfører for Mindretallet i Afdelingen (Wille). Det ærede Medlem kom tilbage til Tidspunktet for Klagens Indgivelse, og han spæde til, at maasse var den forsætlig holdt tilbage til et saa sent Tidspunkt. Jeg veed Intet derom; men hvis det er flet, kalder jeg det i dette Tilfælde et godt Forsæt. Det ærede Medlem kan have sine Theorier; men jeg fastholder, at, naar man befinder sig i politisk meget bevægede Tider, hvor der er Tale om meget alvorlige og indviklede Spørgsmaal, da gjøre Klagerne klogest i at faae deres Klage indgivet direkte til Folkethinget, og navnlig gjøre de ikke mindst klogt deri, naar Klagen er rettet mod Valget af en Regjeringskandidat. Med Hensyn til, hvad det ærede

Medlem igrønt nævnte, skal jeg, efter hvad der nu er udtalt, fatte mig meget kort. Det ærede Medlem kom ikke alene ind paa det formentlige Tryk paa Valget, men ogsaa paa Disciplinstrykket i et politisk Parti, og jeg vil ikke sige Noget imod det ærede Medlems egen personlige Erfaring. Støtter han sine Udtalelser om Disciplinstrykket i et politisk Parti paa egne personlige Erfaringer, kan jeg ikke sige Noget imod, at han kommer til det Udfald om Valgtvang og Samvittighedsundertrykkelse. Det overlader jeg ganske til det ærede Medlem. Jeg skal ikke negte, at jeg ogsaa ved at studere vor konstitutionelle Historie hertilands, har fundet, at et politisk Parti er rent blevet borte for sine Principer og gaaet op i et andet og nu er en ligesaa ivrig Forsvarer for et andet politisk Partis Doktriner, som det tidligere forsvarede det Modsatte. Paa hvilken Maade denne Omvendelse er kommen, skal jeg ikke udtale mig om; jeg taler rent historisk; men naar det ærede Medlem vil oversføre sine Erfaringer og de derpaa støttede Theorier paa andre politiske Partier, hvorved han forskjellige Gange ogsaa anvendte mit Navn, vil jeg sige ham, at han er i fuldstændig Vilbøvelse med Hensyn til min Opfattelse af Partidisciplin og Samvittighed. Jeg holder paa Samvittigheden, selv om Disciplinen gaar Bolter i Vold; men jeg holder ogsaa paa, at Ingen skal give sig ud for at være Partipolitiker, hvilket forøvrigt efter min Mening er en Nødvendighed for en Parlamentariker indenfor de Grænser, som Samvittigheden tillader, som ikke kan være istand til at have en saadan Samvittighed, at han kan have en Overbevisning gjennem Uger, Maaneder og længere Tid usforandret. De, der derimod ikke have Naad til at have en saadan politisk Overbevisning om de foreliggende forskellige Spørgsmaal, men skifte den, som man skifter Klæder ved Karstidene, de skulde aldrig nogensinde gaa ind i noget Parti, de skulde ikke underkaste sig Partidisciplin eller Sammenhold, de skulde hellere gaa omkring som Løsgjængere, der høre de hjemme, og hvis Befolkningen vil holde af den Slags Parlamentarikere, saa kunde den jo vælge dem som saadanne; men jeg siger, der kan intet Parti-Sammenhold være undtagen blandt Mænd, der have Samvittighed nok til at erhverve sig en Overbevisning og Karakterfasthed nok til at holde den baade Vinter og Sommer. Det er min Opfattelse af dette Forhold, og derfor maa det ærede Medlem ikke rette sin Behøvelse om Vold, Tvang og Samvittighedsundertrykkelse med Hensyn til Partiforhold mod mit Navn, som han i denne Forbindelse brugte flere Gange. Hermed skal jeg forlade dette Thema.

Den midlertidige Formand (Krabbe): Jeg er tilfreds med, at den ærede Ordfører forlader dette Thema. Nagtet der var givet ham nogen Anledning, tror jeg dog ikke, at der var